

MỘT SỐ BIỆN PHÁP DẠY-HỌC PHẦN KHỞI ĐỘNG TRONG GIỜ TIẾNG VIỆT Ở LỚP 1 (SÁCH GIÁO KHOA TIẾNG VIỆT 1 - KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG)

Vũ Thị Thu Hiền, Vũ Phạm Thu Trang

Khoa Giáo dục Tiểu học - Mầm non

Email: hienvtt@dhhp.edu.vn

vuphamthutrang116@gmail.com

Ngày nhận bài: 22/9/2020

Ngày PB đánh giá: 26/10/2020

Ngày duyệt đăng: 30/10/2020

TÓM TẮT: Bộ sách giáo khoa (SGK) Tiếng Việt 1 *Kết nối tri thức với cuộc sống* là một trong 5 bộ SGK mới được đưa vào sử dụng trong dạy học Tiếng Việt lớp 1, năm học 2020 - 2021. Bộ sách chứa đựng nhiều điểm ưu việt, phù hợp với tinh thần dạy học phát triển năng lực người học. Bài viết đưa ra một số những biện pháp dạy học phần *Khởi động*- phần đầu tiên của bài học, nhằm giúp các giáo viên tiểu học một số gợi ý để tổ chức hoạt động dạy học sáng tạo, tạo hứng thú cho học sinh khi bắt đầu bài học Tiếng Việt.

Từ khóa: Kết nối tri thức với cuộc sống, SGK Tiếng Việt 1, khởi động, biện pháp dạy học.

SOME TEACHING METHODS WARM-UP MODULE IN VIETNAMESE TEACHING PERIOD IN GRADE 1 (ACCORDING TO VIETNAMESE TEXTBOOK 1 - CONNECTING KNOWLEDGE WITH LIFE)

ABSTRACT: Vietnamese Textbook 1 - Connecting knowledge with life is one of five new textbooks used in teaching Vietnamese in grade 1, school year 2020-2021. The set of books contains a lot of advantages which are suitable for the spirit of teaching to develop learners' competence. The article gives some teaching methods Warm-up - the first part of the lesson with a view to giving elementary teachers some suggestions to organise creative teaching activities to create excitement for students when getting started Vietnamese lesson.

Keywords: Connecting knowledge with life, Vietnamese Textbook 1, warm-up, teaching methods.

1. MỞ ĐẦU

Năm học 2020-2021 là năm học đầu tiên 5 bộ SGK Tiếng Việt mới được đưa vào sử dụng trong hoạt động dạy học ở lớp 1. Việc sử dụng các bộ SGK mới, mặc dù đã trải qua thời gian tập huấn, nhưng vẫn làm cho các GV gặp một số khó khăn. Trong số các bộ SGK mới, chúng tôi lựa chọn nghiên cứu bộ *Kết nối tri thức với cuộc sống* - một bộ sách giáo khoa được nhiều trường tiểu học lựa chọn đưa vào dạy

trong năm học 2020-2021. Trong dạng bài *Ôn tập và kể chuyện* (sách Tiếng Việt 1, tập 2), phần *Khởi động* là một phần hoàn toàn mới, nó có vai trò kết nối học sinh với bài học, giúp các em có tâm lý hứng thú để bước vào các phần tiếp theo của bài học. Để góp phần giúp GV tiểu học dạy phần *Khởi động* đạt hiệu quả, chúng tôi đã nghiên cứu để xây dựng một số biện pháp dạy phần *Khởi động* và minh họa cụ thể qua các bài học Tiếng Việt.

2. NỘI DUNG

2.1. Những nguyên tắc xây dựng biện pháp

2.1.1 Nguyên tắc phù hợp với trình độ tiếng Việt và nhận thức của học sinh

Khi đưa ra những biện pháp để giúp học sinh khởi động, bắt đầu bài học Tiếng Việt, giáo viên cần phải tìm hiểu, nghiên cứu để nắm được trình độ tiếng Việt và nhận thức của học sinh. Một mặt giáo viên cần phải hiểu rõ trình độ của trẻ em ở lứa tuổi lên 6 (vốn từ, khả năng tạo câu, liên kết các câu, khả năng nghe hiểu trong những tình huống giao tiếp thông thường, khả năng phân tích, so sánh, liên hệ, tưởng tượng ...vv) để có những biện pháp chung cho cả lớp, mặt khác giáo viên cần nắm vững từng học sinh trong lớp để có thể giúp các em phát triển năng lực cá nhân. Như vậy khi đưa ra những yêu cầu trong phần khởi động của bài học, học sinh sẽ cảm thấy chúng không vượt quá khả năng của mình. Với trình độ tiếng Việt và nhận thức, các em có thể khởi động bài học mà không cảm thấy quá khó khăn.

2.1.2 Nguyên tắc phát huy vốn sống của học sinh

Bộ SGK *Kết nối tri thức với cuộc sống* đặc biệt chú trọng đến sự gắn kết giữa kiến thức và cuộc sống. Ở trong phần khởi động của bài học, giáo viên cần phải huy động được vốn sống của học sinh, “đánh thức” vùng hiểu biết của học sinh, từ đó tạo đà cho học sinh thâm nhập nội dung kiến thức mới một cách tự nhiên. Bài học sẽ được khởi tạo từ những kiến thức, hiểu biết sẵn có của học sinh. Việc xây dựng nền tảng của bài học như vậy giúp đạt được mục tiêu quan trọng của giờ Tiếng Việt: gắn kết kiến thức trong bài học với môi trường sống của học sinh, làm cho các em hiểu rõ kiến thức mà các em được học dùng để làm gì trong cuộc sống, cách sử dụng kiến thức đã được học trong cuộc sống ra sao.

2.1.3 Nguyên tắc tạo không khí thoải mái, hứng khởi cho giờ học.

Phần Khởi động là phần đầu tiên của bài học Tiếng Việt, nó có vai trò chuyển tiếp từ hoạt động ngoài giờ học (vui chơi, nghỉ ngơi) sang hoạt động trong giờ học. Đối với học sinh lớp 1 thì việc chuyển tiếp này khó khăn hơn học sinh ở các khối lớp trên, vì các em mới làm quen với việc học tập ở trường tiểu học. Phần Khởi động phải tạo ra một không khí thoải mái, gây hứng thú cho học sinh để các em có tâm lý sẵn sàng cho các hoạt động tiếp theo của giờ học.

2.2. Các biện pháp dạy học phần Khởi động

2.2.1. GV đưa ra hình ảnh, video dẫn dắt vào nội dung bài học:

Sử dụng các hình ảnh, video trong giờ học Tiếng Việt là một biện pháp có hiệu quả trong việc thu hút sự tập trung chú ý của học sinh, tạo ra một sức hấp dẫn cần thiết cho phần Khởi động của bài học. Việc sử dụng biện pháp này dựa trên đặc điểm tâm sinh lý của học sinh lớp 1 là thích trực quan sinh động. Khi sử dụng biện pháp này GV cần phải chú ý lựa chọn những hình ảnh, video gắn liền với nội dung bài học, tạo ra hiệu ứng dự kiến. GV cũng cần chú ý đến thời lượng cho HS quan sát hình ảnh, video, tránh việc học sinh mải mê tập trung xem hình ảnh, khó trở lại với bài học.

Chủ đề 8: Bài 6: Du lịch biển Việt Nam

Hoạt động: Nhận biết những bãi biển du lịch nổi tiếng ở Việt Nam

- GV chiếu trên màn hình lần lượt các hình ảnh (hoặc video) về 3 bãi biển du lịch nổi tiếng ở Việt Nam. Mỗi hình ảnh (hoặc video) được chiếu trong 1 phút.

- Trong thời gian 1 phút, GV sẽ gọi HS nào có đáp án nhanh nhất, đồng thời dừng đồng hồ đếm giây lại. Nếu HS đưa đáp án sai, GV sẽ bật tiếp đồng hồ đếm giây và gọi người khác. Khi HS có đáp án đúng, GV đưa câu hỏi: “Tại sao em lại biết bãi

biển đó?” Trong trường hợp cả lớp không tìm ra, hết 1 phút, GV sẽ đưa tên bãi biển lên màn hình và giới thiệu sơ qua về nét đặc sắc của bãi biển đó.

- GV khen ngợi các HS đã tìm đúng tên các bãi biển và chuyển sang phần tiếp theo của bài đọc “Du lịch biển Việt Nam”

**Bãi biển Ninh Vân Bay –
Nha Trang**

**Bãi biển Đò Sơn –
Hải Phòng**

**Bãi biển Ba Trái Đảo –
Hạ Long**

2.2.2 Nghe và hát (múa) theo *một số* bài hát

Biện pháp này có sự tham gia của âm nhạc và một số hoạt động của cơ thể (múa hoặc một số cử động cơ thể) trong bài học Tiếng Việt. Nội dung của bài hát phải liên kết với chủ đề bài học để HS có thể dễ dàng chuyển sang các hoạt động sau của bài học. Một số hoạt động của cơ thể cũng làm cho HS thấy hưng phấn hơn, tạo một tâm lí sẵn sàng cho việc tiếp thu kiến thức, không bị gò bó khi vào giờ học.

Chủ đề 3: Bài 1: Tôi là học sinh lớp 1

Hoạt động:

- GV cho HS nghe một đoạn của bài hát (lần 1) và hỏi HS xem đây là bài hát gì?

- GV cho HS nghe lại bài hát (lần 2) và yêu cầu HS đứng tại chỗ hát theo bài hát “Ngày đầu tiên đi học”.

- Sau khi hát xong, GV có thể đưa ra một số câu hỏi cho HS trả lời. (Em chuẩn bị những gì cho ngày đầu tiên đi học? Em nhớ nhất điều gì trong ngày đầu tiên đi học?)

- Sau đó, GV dẫn dắt vào bài đọc “Tôi đi học”.

2.2.3 Tổ chức đóng vai trong tình huống của bài học.

Tổ chức đóng vai trong tình huống của bài học là một biện pháp yêu cầu HS phải

tự đặt mình vào hoàn cảnh, vị trí của một người khác và có những hành động, ứng xử phù hợp trong tình huống được đưa ra. HS cần hiểu rõ tình huống mình phải đóng vai là gì và suy nghĩ về các phương án hành động, ứng xử của mình. Biện pháp này là một quá trình tập dượt cho tình huống có thể xảy ra trong thực tiễn. Biện pháp này có ưu điểm nổi bật là có sự gắn kết với cuộc sống, giúp cho các em HS tự huy động vốn sống, vốn hiểu biết của mình vào trong bài học trên lớp.

Chủ đề 4: Bài 3: Khi mẹ vắng nhà

Hoạt động:

- GV đưa ra tình huống đóng vai “Mẹ đi vắng. Em ở nhà một mình thì bỗng nhiên có người lạ gõ cửa nói là người quen của bố mẹ và đòi vào nhà. Em sẽ làm gì trong tình huống này?”. Phần khởi động của bài này, GV sẽ đóng vai là người lạ còn HS sẽ đóng vai bạn nhỏ ở nhà một mình. Trong quá trình đóng vai, GV có thể đưa ra những lí do thuyết phục bạn nhỏ nghe theo mình để thử thách khả năng xử lí của HS.

- Khi tình huống đóng vai kết thúc, GV có thể đưa ra câu hỏi cho cả lớp: “Em thấy bạn xử lí tình huống như thế có hợp lí

không? Em có cách xử lí tình huống khác với bạn không?”

- GV dẫn dắt vào bài đọc “Khi mẹ vắng nhà”.

2.2.4 Tổ chức trò chơi

Chủ đề 2: Bài 5: Bữa cơm gia đình

Tổ chức trò chơi trong phần *Khởi động* là một hoạt động phù hợp với đặc điểm tâm lí HS lớp 1 khi các em “học mà chơi, chơi mà học”. Có rất nhiều hình thức tổ chức trò chơi mà GV có thể lựa chọn, nhưng nó phải phù hợp với bài học và với đối tượng học sinh. Khi tiến hành biện pháp này, GV cần phải tạo ra không khí thi đua giữa những người chơi, đồng thời cũng yêu cầu tinh thần cố vũ, giám sát ở các HS còn lại trong lớp. Khi tham gia vào trò chơi, HS sẽ huy động ở mức độ rất cao những khả năng vốn có của mình (khả năng ghi nhớ, phân tích, so sánh, liên hệ, tưởng tượng...) để giành chiến thắng trước đối thủ. Biện pháp này giúp cho HS tích cực, hào hứng tham gia vào bài học Tiếng Việt. Tuy nhiên, GV cần phải có năng lực tổ chức và quản lí lớp khi sử dụng biện pháp này, vì sau khi tiến hành trò chơi học tập, việc ổn định tổ chức lớp để bước sang các phần sau của bài học sẽ gặp một số khó khăn.

Hoạt động:

- GV chiếu lên màn hình bức tranh ở phần 1 trong SGK để HS quan sát, yêu cầu HS nhớ kĩ các chi tiết trong tranh.

- GV cho HS quan sát những chi tiết ở bức tranh trong vòng 1 phút, sau đó tắt hình ảnh.

- GV yêu cầu HS trả lời các câu hỏi để kiểm tra trí nhớ về hình ảnh của HS (Bức tranh có bao nhiêu người? Từng người đang làm gì? ...)

- Lần lượt HS trả lời, sau đó GV sẽ chiếu lại bức tranh để kiểm tra các câu trả lời và sự ghi nhớ của HS về bức tranh.

- GV dẫn dắt đến phần tiếp theo của bài đọc “Bữa cơm gia đình”.

3. KẾT LUẬN

Khởi động là phần đầu tiên trong giờ học Tiếng Việt ở lớp 1. Ở phần này GV có thể khéo léo tổ chức các hoạt động để chuyển tiếp giữa trạng thái thoải mái, tự do trước khi vào học và trạng thái tập trung chú ý trong giờ học. Các hoạt động này sẽ giúp HS cảm thấy không quá đột ngột, tránh tạo ra tâm lí căng thẳng, gò bó hoặc chán nản khi bắt đầu bài học. Các tác giả của bộ SGK *Kết nối tri thức với cuộc sống* cũng có quan điểm dành cho GV một sự sáng tạo trong việc tổ chức các hoạt động học tập ở phần này. Các biện pháp đề cập ở phần trên chỉ là một số gợi ý cho các GV tiểu học, giúp họ nâng cao hiệu quả giờ dạy.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Lê Văn Đăng (2020) *Một số điểm mới* trong chương trình và sách giáo khoa Tiếng Việt 1 theo chương trình giáo dục phổ thông 2018, Tạp chí Giáo dục, số đặc biệt tháng 4/2020.

2. Bùi Mạnh Hùng (Chủ biên) - Vũ Kim Băng, Trịnh Cẩm Lan - Chu Thị Phương - Trần Kim Phương - Đặng Thị Hào Tâm (2020), *Tiếng Việt 1, tập 2*, NXB Giáo dục Việt Nam.

3. Bùi Mạnh Hùng (Chủ biên) - Vũ Kim Băng, Trịnh Cẩm Lan - Chu Thị Phương - Trần Kim Phương - Đặng Thị Hào Tâm (2020) *Tiếng Việt 1, tập 2*, Sách giáo viên, NXB Giáo dục Việt Nam.

4. Bùi Mạnh Hùng (2020) - *Tài liệu tập huấn dạy học* theo sách giáo khoa mới môn Tiếng Việt, NXB Giáo dục Việt Nam.

5. Bùi Mạnh Hùng (2020) - *Hỏi đáp về Tiếng Việt 1 (Kết nối tri thức với cuộc sống)* - Tập huấn dạy học theo sách giáo khoa mới môn Tiếng Việt, NXB Giáo dục Việt Nam.